

RAAP-NOTITIE 1421

Plangebied Mensinge te Roden

Gemeente Noordenveld

**Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend
veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Noordenveld

Titel: Plangebied Mensinge te Roden, gemeente Noordenveld; archeologisch
vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: december 2005

Auteur: dr. J.J. Hekman

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2005\NOME\N01421-NOME.doc

Projectcode: NOME

Projectleider: dr. J.J. Hekman

Projectmedewerker: J.E. Pruim

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Autorisatie: drs. T.J. ten Anscher

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: gemeente Noordenveld
- *aanleiding onderzoek*: herinrichting plangebied
- *datum uitvoering veldwerk*: 28 november 2005

Locatiegegevens

- *plangebied*: ligt direct ten noorden en ten zuiden van het hoofdgebouw van de havezate Mensinge te Roden (zie figuur 1).
- *plaats*: Roden
- *gemeente*: Noordenveld
- *provincie*: Drenthe
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 12A
- *plangebied in gebruik als*: grasland met enkele (fruit)bomen
- *oppervlakte plangebied*: ca. 2 ha
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 225.105/572.450

Onderzoeksvragen

Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Periode	Datering
Nieuwe tijd	1500 - heden
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd	12 voor - 450 na Chr.
IJzertijd	800 - 12 voor Chr.
Bronstijd	2000 - 800 voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300 - 2000 voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800 - 4900 voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000 - 8800 voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologische verwachting*: volgens de IKAW (<http://www.archis.nl>) geldt voor het plangebied een hoge en middelhoge kans op het aantreffen van archeologische waarden.
- *gegevens uit ARCHIS (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*:
 - in plangebied: ARCHIS-waarnemingsnummer 214058 betreft de vondst van een laat-middeleeuwse (ca. 1250-1500) steengoed kruik op het terrein van de havezate Mensinge. De exacte vondstlocatie is niet bekend.
 - in de directe nabijheid (< 300 m): aan de noordwest kant grenst het plangebied aan de historische kern van Roden dat als terrein van hoge archeologische waarde geregistreerd staat (CMA-code 12A-040, Monumentnummer 14414). De begrenzing van het CMA-terrein is gebaseerd op die van de topografische militaire kaart van 1853.
- *andere archeologische gegevens*: circa 50 m ten noordwesten van het plangebied ligt de in oorsprong 13e-eeuwse kerk van Roden.

Historische gegevens

De oudste vermelding van Roden dateert uit 1139. Er heeft waarschijnlijk ter plekke van de huidige ijsbaan (ca. 200 m ten zuiden van de havezate) en aan het Steenberger Diepje een steenhuis gestaan dat als voorganger beschouwd kan worden van Mensinge. In 1381/1383 wordt het goed Mensinge voor het eerst als zodanig vermeld in een lijst van leenmannen van de Bisschop van Utrecht. Het huidige hoofdgebouw dateert uit het midden van de 18e eeuw. De beide bouwhuizen aan weerszijden van het voorplein evenals de toegangspoort dateren uit 1920 (zie Bos e.a., 1989).

- *historische kaarten*: op de Franse militaire kaarten uit 1812 door J.K. Immerling (Versfelt & Schroor, 2001 kaart nr. 3) en uit 1813 door d'Épailly (Versfelt, 2004, kaart nr. 53), kaart 23 uit de Atlas van Huguenin (Versfelt & Schroor, 2005) en de kadastrale minuut uit 1832 (gemeente Rode, sectie E) staan de twee delen van het plangebied als onbebouwd weergegeven. Op de kadastrale minuut ligt in de noordoostelijke hoek van het zuidelijke deel van het plangebied een zogenaamd 'watergat', dat waarschijnlijk een deel van een gracht was die aan de westkant aansloot op de gracht om het hoofdgebouw. Dit watergat of grachtdeel in het zuidelijke deel van het plangebied is tegenwoordig niet meer aanwezig. Het noordelijke deel staat als tuin vermeld.
- *historisch gebruik*: het noordelijke deel van het plangebied is waarschijnlijk in gebruik geweest als tuin en fruitboomgaard; het zuidelijke deel was een weiland of doevekamp met een achtkantige stenen duiventoren met wit gepleisterde, getorste muren en tentdak die dateert uit het eind van de 18e eeuw (zie ook Luning, 1988: 62-63).

Bodemkundige gegevens

- *bodem volgens bodemkaart*: niet gekarteerd, bebouwde kom (Stiboka, 1991).

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: regelmatig verdeeld over het plangebied met 8 boringen in het zuidelijke deel (boringen 1 t/m 8) en 5 boringen in het noordelijke deel (boringen 9 t/m 13).
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor met een diameter van 3 cm
- *totaal aantal boringen*: 13
- *minimaal geboorde diepte*: 1,3 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 1,9 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlinten

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch)*: de laagopvolging in het plangebied is van boven naar beneden als volgt. De toplaag is een verstoorde laag die bestaat uit zand met een dikte van circa 0,75 tot 1,2 m (matig fijn, donkerbruingrijs, zwak siltig, humeus, gevlekt zand en met zand- en kleibrokken). In de boringen 8 en 9 reikt de verstoorde laag dieper (tot ca. 1,5 en 1,9 m -Mv). In de verstoorde laag komen in vrijwel alle boringen in meer of mindere mate houtskoolspikkels, puinspikkels en puinbrokjes voor. Het puin bestaat uit roodbakende, hard gebakken baksteenfragmenten uit de Nieuwe tijd (waarschijnlijk 19e eeuw). Deze indicatoren zijn geïnterpreteerd als archeologisch niet relevant. Onder de verstoorde laag ligt in de boringen 12 en 13 een circa 0,25 tot 0,5 m dikke laag veen. Daaronder (en in de andere boringen direct onder de verstoorde laag) ligt doorgaans tussen circa 0,7 en 1,2 m -Mv dekzand (geel tot lichtgeel, matig fijn, zwak siltig zand). Er is geen bodemvorming (podzolering) in de top van het dekzand opgemerkt.
- *Archeologische indicatoren in boringen*: geen.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodem in het plangebied is diep verstoord. Onder de verstoorde laag ligt dekzand. In 2 boringen ligt op het dekzand en onder de verstoorde laag veen. Er zijn geen archeologische indicatoren opgemerkt die een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een (grotere) archeologische nederzetting.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt voor het plangebied geen archeologische vervolgonderzoek aanbevolen.

Contactpersonen

- *contactpersoon overheid*: dr. W.A.B. van der Sanden, provinciaal archeoloog provincie Drenthe, Drents Plateau (tel. 0592-305932).
- *contactpersoon RAAP*: dr. J.J. Hekman, projectleider (tel. 0512-589140).

Literatuur

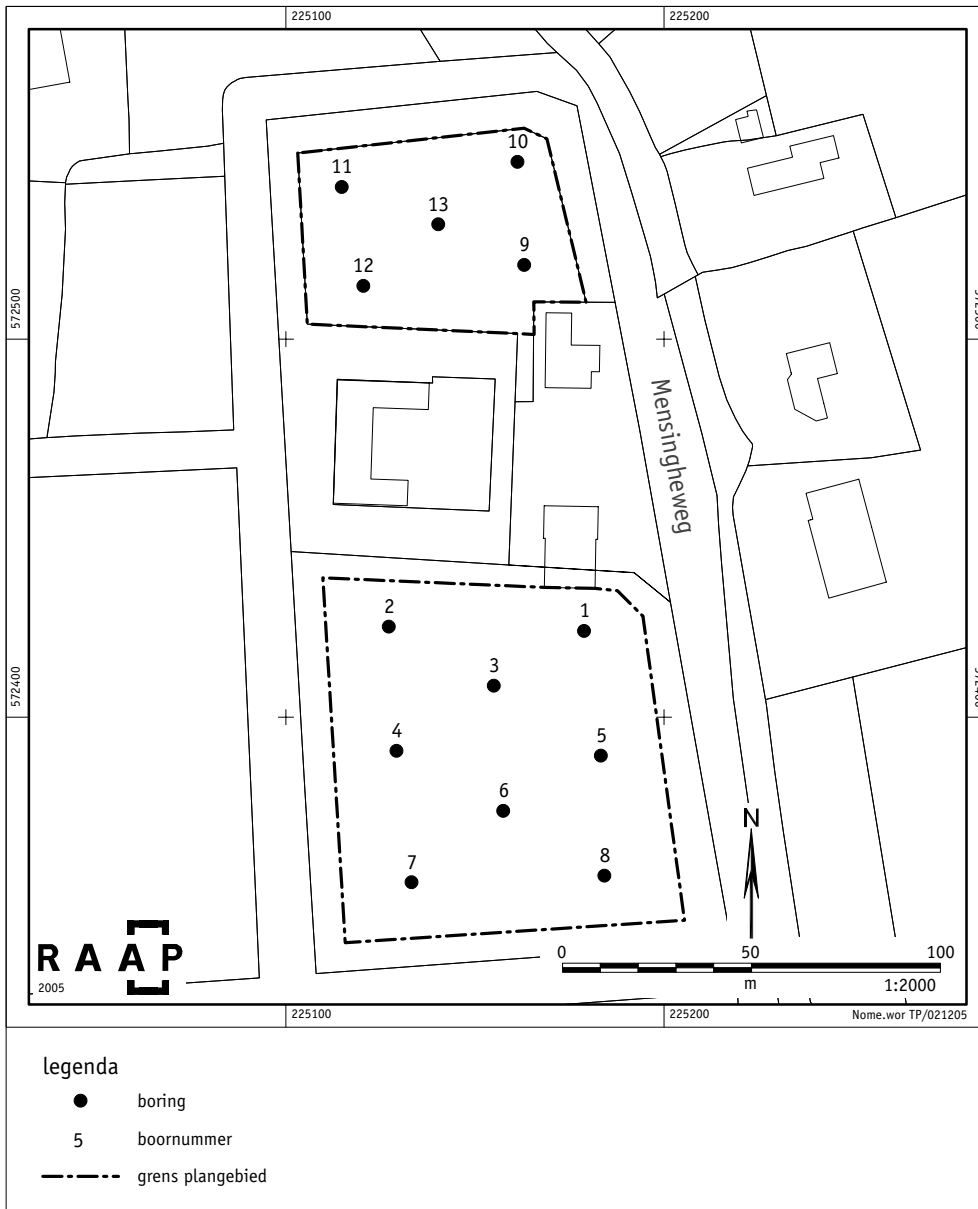
- Bos, J., F.J. Hulst & P. Brood, red.,** 1989. *Huizen van stand. Geschiedenis van de Drentse havezaten en andere herenhuizen en hun bewoners*. Boom Meppel, Amsterdam.
- Brinkkemper, O., e.a. (redactie),** 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Luning, H.M.,** 1988. *Duiventillen in Drenthe. Een heerlijk recht?* Krips Repro, Meppel.
- Nederlands Normalisatie-instituut,** 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Stiboka,** 1991. *Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Kaartblad 12 West Assen*. SC-DLO, Wageningen.
- Versfelt, H.J.,** 2004. *Kaarten van Drenthe, 1500-1900*. Heveskes Uitgevers, Groningen.
- Versfelt, H.J. & M. Schroor,** 2001. *De Franse kaarten van Drenthe en de noordelijke kust. 1811-1813*. Heveskes Uitgevers, Groningen.
- Versfelt, H.J. & M. Schroor,** 2005. *De Atlas van Huguenin. Militair-topografische kaarten van Noord-Nederland. 1819-1829*. Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam.

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

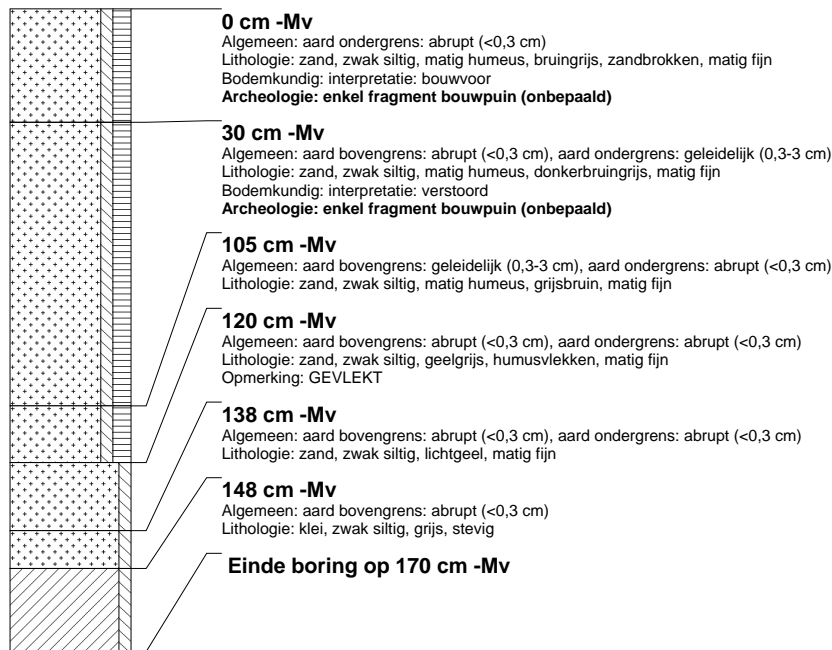

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

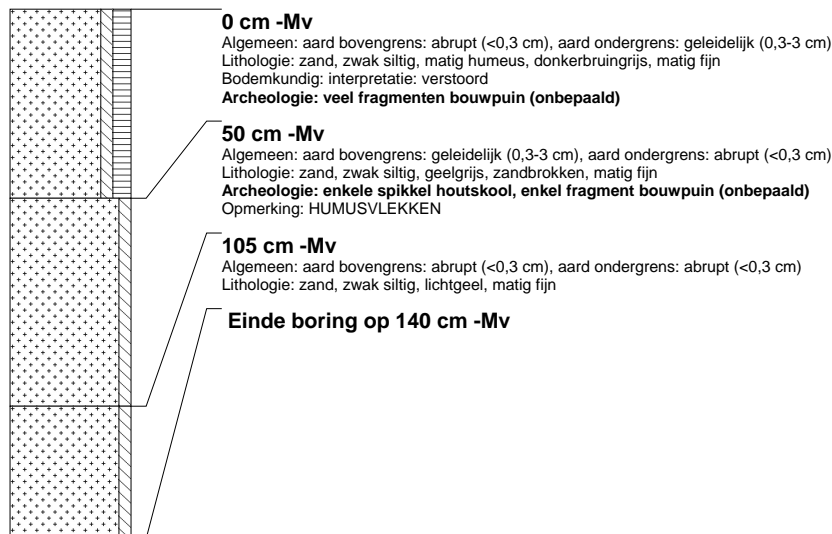
boring: NOME-1

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

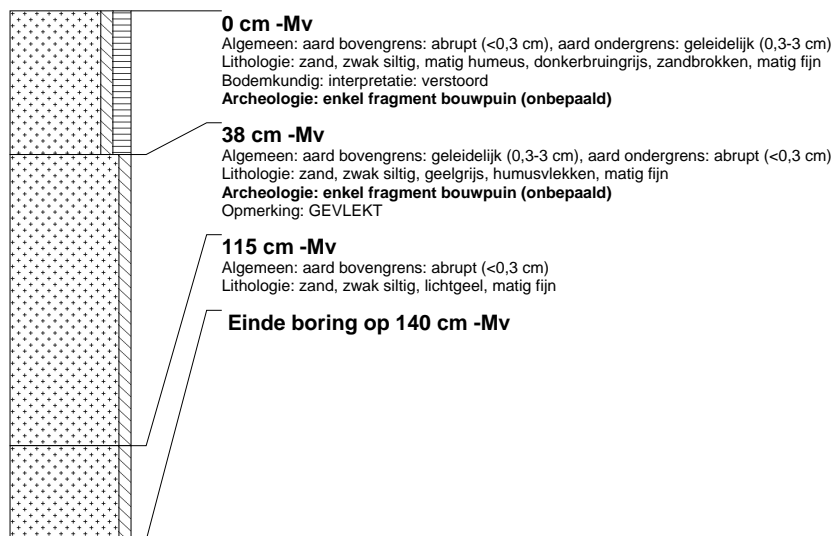
boring: NOME-2

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

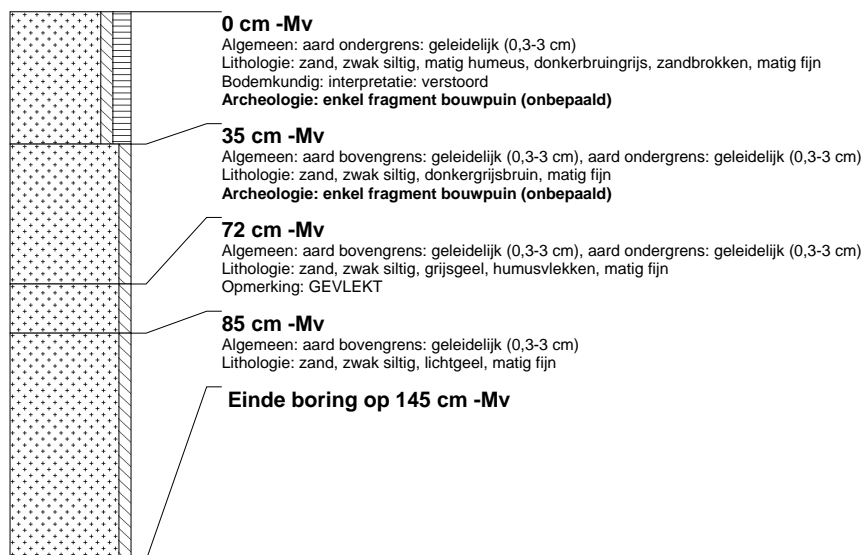
boring: NOME-3

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

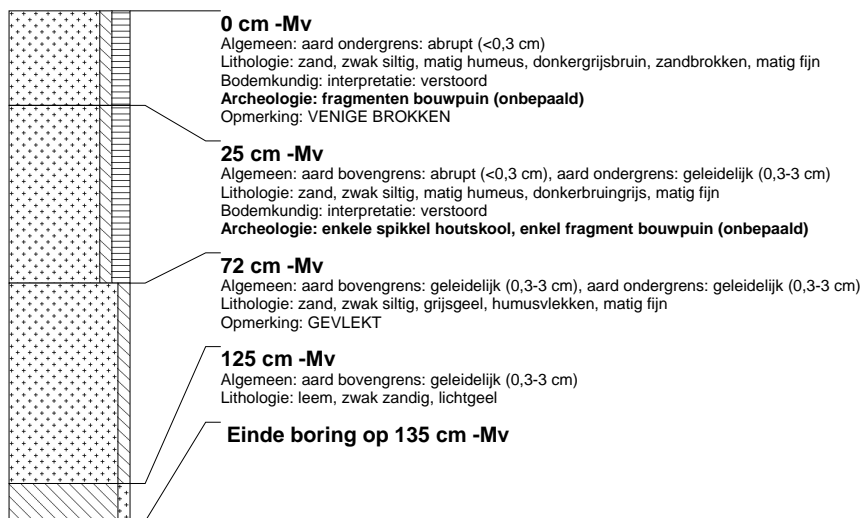
boring: NOME-4

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

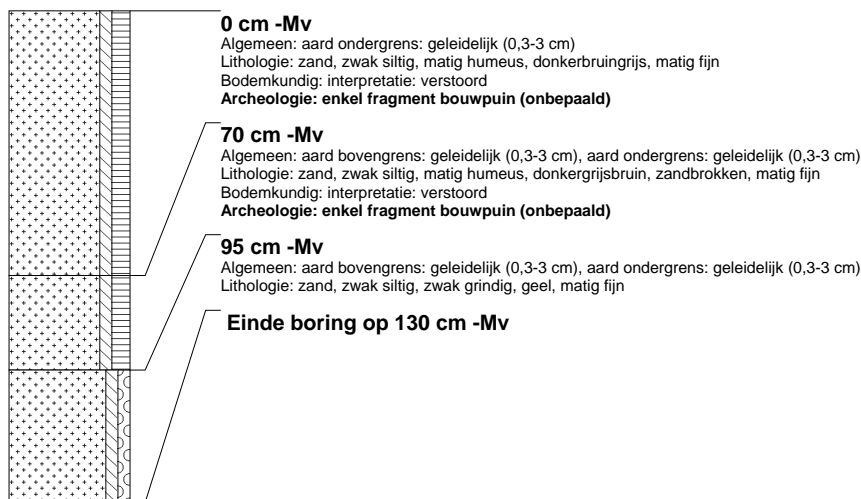
boring: NOME-5

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

boring: NOME-6

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

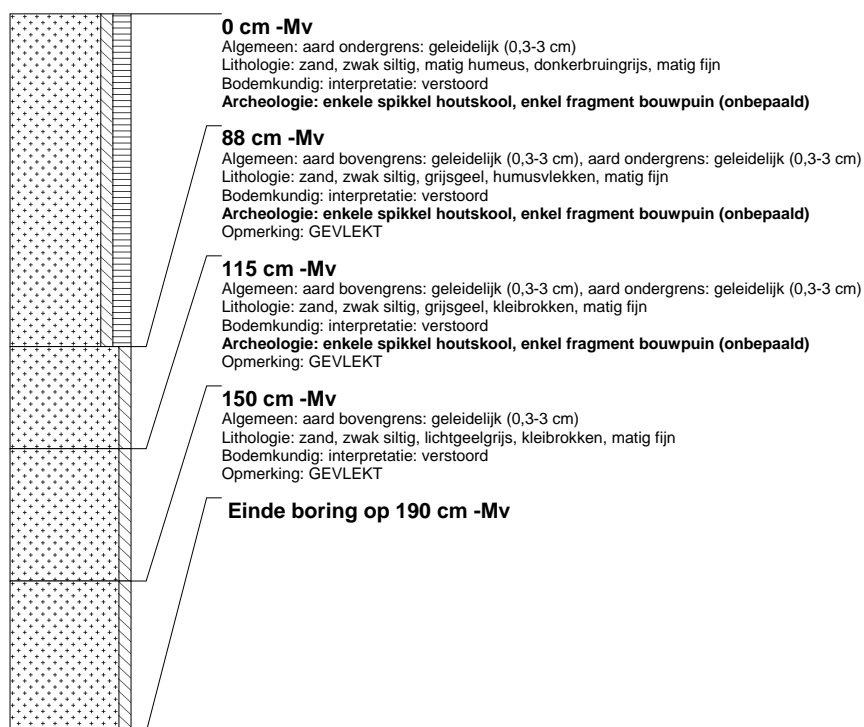
boring: NOME-7

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

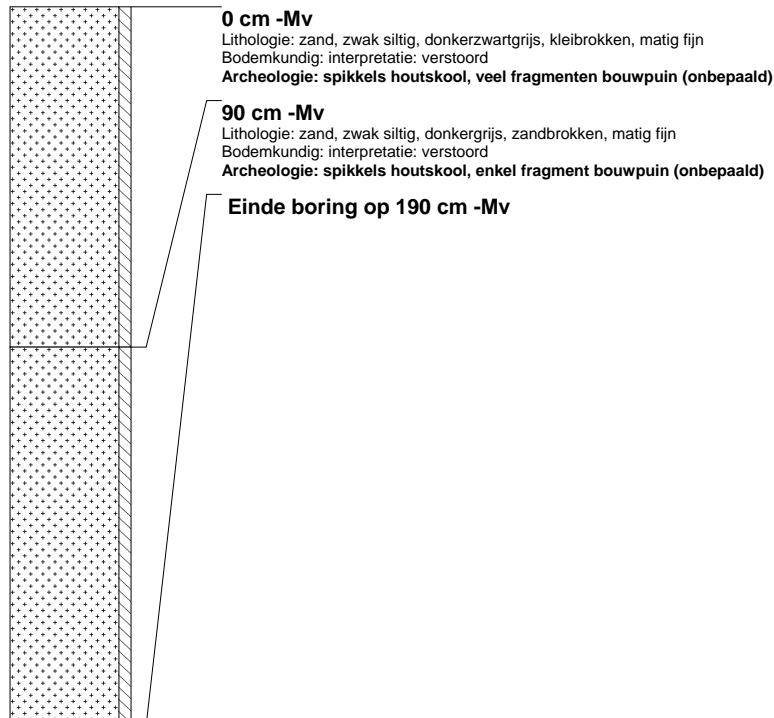
boring: NOME-8

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noordenveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noordenveld, uitvoerder: RAAP Noord

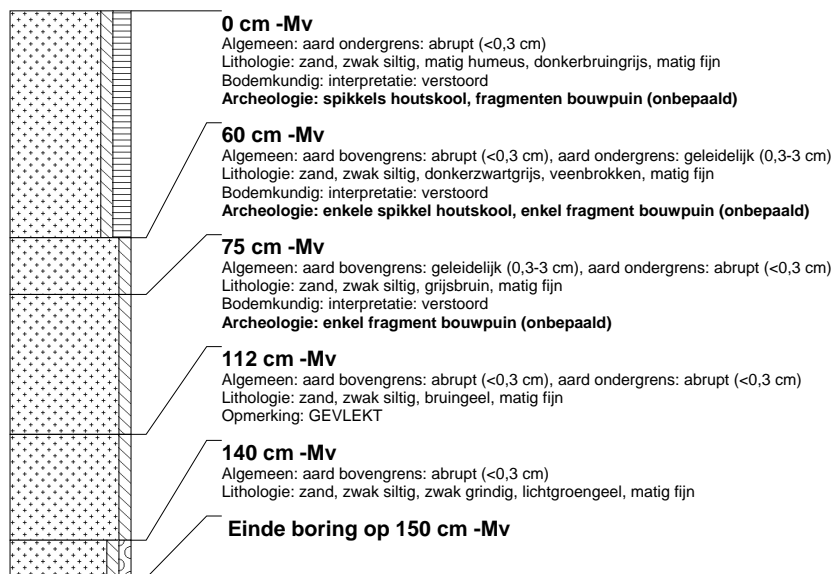
boring: NOME-9

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noordenveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noordenveld, uitvoerder: RAAP Noord

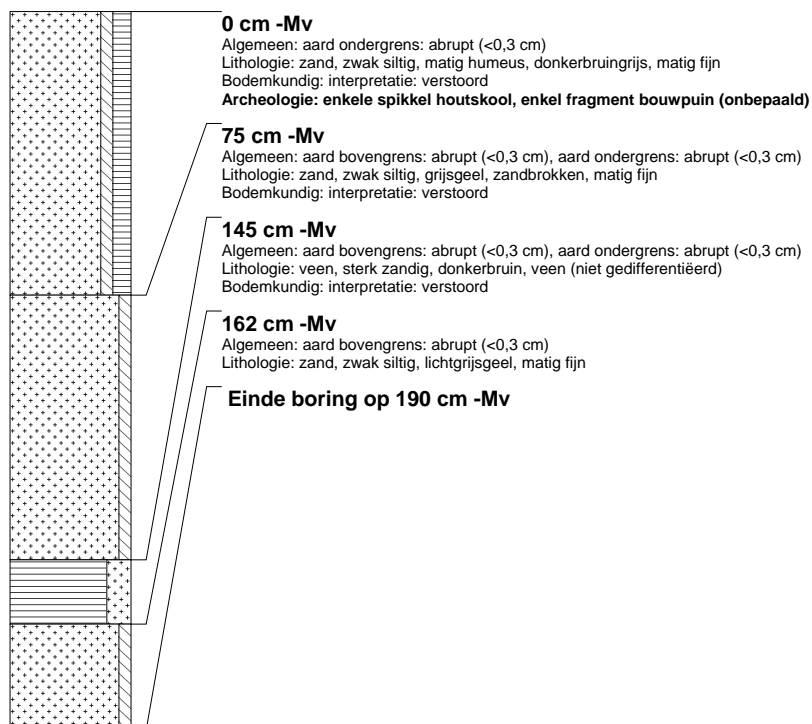
boring: NOME-10

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

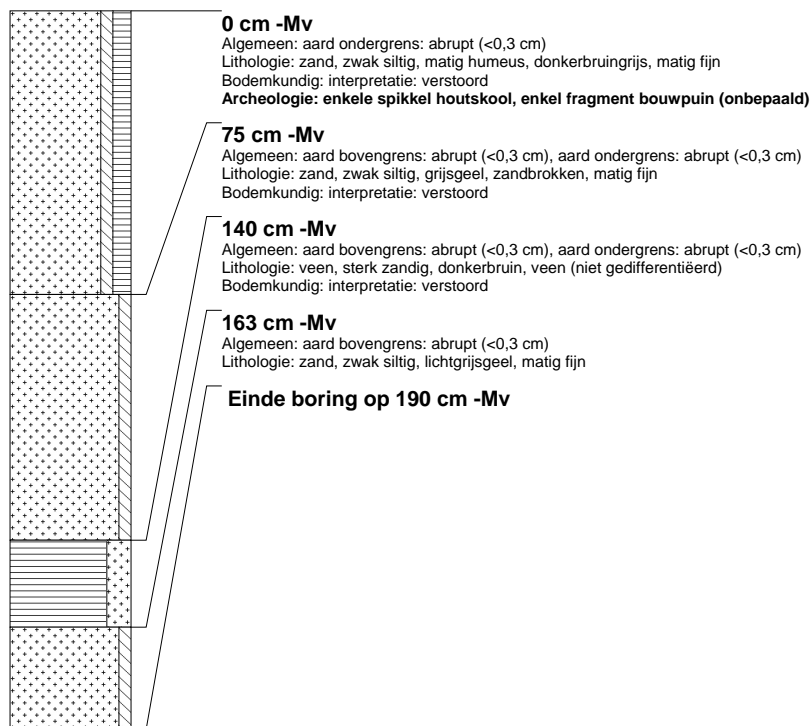
boring: NOME-11

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

boring: NOME-12

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

boring: NOME-13

beschrijver: JJH/JEP, datum: 28-11-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Drenthe, gemeente: Noorderveld, plaatsnaam: Roden, opdrachtgever: Gemeente Noorderveld, uitvoerder: RAAP Noord

